

ANDERS SKOUVIG

af VIDEN OG VISHED,
systeme**2: Carl Sagan:****Der bor en ildsprudende drage i min garage (1995)**

Carl Sagan (1934-1996) var astrofysiker ved bl.a. Cornell University i USA og prisbelønnet populærfremidler af naturvidenskabelige forskningsresultater. Han var i en periode engageret i det såkaldte SETI-projekt (Search for Extra-Terrestrial Intelligence), der via radiosignaler forsøgte at etablere kommunikation med intelligent liv i verdensrummet. Men Carl Sagan var ikke en godtroende UFO-entusiast, der sværmede for "små grønne mænd". Tværtimod var han om nogen fortaler for videnskabelig tænkemåde og så det som sin livsopgave at oplyse om faren ved at forfalde til letkøbte meninger og ren og skær overtro, som han betragtede som et meget stort problem, specielt i USA. Samtidig understregede han nødvendigheden af en fordomsfri og åben tilgang til de problemer videnskaben undersøger: for hvad nu hvis der rent faktisk er noget om snakken og der rent faktisk findes civilisationer andre steder i universet...? Uddraget her er fra bogen "Vor Hjem-søgte Verden", der har den sigende undertitel: "Videnskaben som et lys i mørket".

"Der bor en ildsprudende drage i min garage!" Sæt nu, at jeg i fuldt alvor fremsatte den påstand over for dig. Du ville antageligt ønske at undersøge den og gøre dine egne iagttagelser. I århundreder har man fortalt utallige historier om drager, men der har aldrig været rigtige beviser. Sikke da en chance!

"Må jeg se?" siger du. Jeg tager dig med ud til garagen. Du kigger ind og får øje på en stige, tomme malerbøtter og en gammel trehjulet cykel – men ingen drage.

"Hvor er dragen?" spørger du. 15

"Jamen, den er da lige her," svarer jeg og gestikulerer vagt ud i luften. "Jeg burde selvfølgelig have sagt, at det drejer sig om en usynlig drage."

Så foreslår du, at vi drysser mel på garagegulvet, for på den måde at fastholde dragens fodspor. 20

"Fin ide," svarer jeg, "bortset fra at den her drage svæver i luften".

Så foreslår du, at vi anvender in-frarødt måleudstyr for at konstatere tilstedeværelsen af usynlig ild. 25

"Fin ide, bortset fra at den usynlige ild heller ingen varme giver."

Du vil så sprøjtemale dragen, så vi kan se den. 30

"Fin ide," svarer jeg, "lige bortset fra, at dragen ikke har nogen krop og malingen derfor ikke vil sidde fast".

Og så fremdeles. Hvert eneste konkret eksperiment du foreslår afviser jeg med en detaljeret forklaring på, hvorfor netop det ikke duer. 35

Se, hvad er nu forskellen på en usynlig drage uden krop, som svæver i luften og spyer kold ild, og slet ingen drage? Hvis ikke der findes en metode, som kan modbevise min påstand, hvis ikke der kan tænkes noget eksperiment, som kan tilbagevise den, i hvilken forstand kan man da hævde, at min drage eksisterer? Den omstændighed, at du ikke kan påvise, at min hypotese er ugyldig, medfører på ingen måde, at min hypotese er sand. Antagelser, som ikke kan efterprøves eksperimentelt, påstande, som afviser ethvert forsøg på at modbevise dem, er sandhedsmæssigt uden 45 50

55 nogen form for værdi, uanset hvor betagende og fascinerende de ellers måtte forekomme os at være. Det jeg beder dig om er rent faktisk, eftersom der ikke foreligger noget bevis, at tro mig på mit glatte ansigt.

60 Det eneste du rent faktisk har lært af min påstand om, at der er en drage i min garage, er at der foregår noget besynderligt oven i hovedet på mig. 65 Du spekulerer sikkert på, hvad det er, der har overbevist mig, når jeg ingen konkrete iagttagelser har. Du spekulerer helt sikkert på, om ikke jeg er offer for en hallucination eller måske blot har drømt det hele. Men hvorfor tager jeg det da så alvorligt? Måske har jeg brug for hjælp. I det mindste må jeg alvorligt have undervurderet menneskers evne til at tage fejl.

75 Antag nu at du, på trods af at ingen at forsøgene faldt heldigt ud, alligevel stædigt holder fast i at du vil være helt fordomsfri. Derfor afviser du ikke uden videre den antagelse, 80 at der er en ildsprudende drage i min garage. Du lader den blot hvile lidt. Det foreliggende bevismateriale peger stærkt imod min antagelse, men hvis nye kendsgerninger kommer for dagen, er du indstillet på at undersøge dem og tage stilling til, om de virker overbevisende. Og det er i hvert fald ikke rimeligt af mig, at jeg bliver fornærmet over, at du ikke tror mig 90 – eller at jeg kritiserer dig for at være sløv i optrækket og mangle fantasi.

Men sæt nu, at det var faldet anderledes ud. Dragen er ganske vist usynlig, men der opstår fodspor i melet for øjnene af dig. Dit infrarøde måleudstyr 95 giver besynderlige udslag. Sprøjtemalingen afslører en takket ryg, der vri-

der sig i luften foran dig. Uanset hvor skeptisk du måske var over for eksistensen af drager – for slet ikke at tale om usynlige drager –, er du nu tvunget til at anerkende, at der her er tale om noget ret besynderligt, som foreløbigt stemmer overens med antagelsen af en usynlig, ildsprudende drage. 105

Lad os nu antage en helt tredje mulighed: Hvad nu hvis det ikke bare er mig? Hvad nu, hvis adskillige af dine bekendte, heriblandt folk, du er ret sikker på ikke kender hinanden indbyrdes, samstemmende kommer og siger, at de har drager i deres garager – men i alle disse tilfælde er bevismaterialet frustrerende uhandgribeligt? Vi tilstår alle, at vi føler os foruroleget af at blive grebet af en så underlig idé, som er så dårligt underbygget af håndgribelige beviser. Ingen af os er skør. Vi gør os nogle tanker om, hvilke følger det kunne have, hvis der rent faktisk var drager, der skjulte sig i garager over hele kloden, og at det først nu var ved at gå op for os mennesker. Jeg ville nok sige, at jeg håber og beder til, at det ikke passer. Men hvad med alle de gamle kinesiske sagn om drager? Der er måske alligevel noget om snakken... 120

Nu træffer det sig så heldigt, at der indløber meldinger om dragefodspor i melet. Men de opstår aldrig, medens en skeptisk indstillet person er til stede. Der foreligger nu en anden mulig forklaring: Ved nærmere betragtning forekommer det rimeligt, at fodsporene kan være et falskneri. En anden drage-entusiast fremviser et brandsår på sin finger, som han tilskriver en – i øvrigt meget sjælden – fysisk tilsynekømt af dragens ildsprudende ånde. 135 Men igen foreligger der andre mulige 140

forklaringer. Vi ved jo godt, at brandsår på fingrene kan skyldes andet end usynlige, ildsprudende drager. Den slags "beviser" er – uanset hvor vigtige tilhængerne af drage-teorien anser dem for at være – langt fra tvingende. Atter engang er den eneste rimelige tilgang, at vi som udgangspunkt for-

kaster dragehypotesen, er åbne for, hvad der måtte komme for dagen af nye kendsgerninger, og samtidig tænker over, hvad grunden mon kan være til at så mange tilsyneladende fornuftige og ædruelige personer er blevet ofre for den samme besynderlige vildfarelse. 1

Opgaver

- 1) Hvad er det som karakteriserer dragen?
- 2) Hvad opnår "dragemanden" ved at beskrive dragen, sådan som han gør?
- 3) Forklar med egne ord, hvad der menes med *Den omstændighed, at du ikke kan påvise, at min hypotese er ugyldig, medfører på ingen måde, at min hypotese er sand* (linie 47-51).
- 4) Hvad er der i vejen med "beviserne" på dragens eksistens – brandsår, fodspor m.m.?